

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 19 februari 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1943/44 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) Inköp av inventarier för postverkets behov. I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder (bilaga 4, punkt 1, sid. 1—4 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1943) föreslagit riksdagen att till Inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 1,400,000 kronor.

Anslaget till inköp av inventarier för postverkets behov har för budgetåren 1937/38—1942/43 anvisats med respektive 700,000 kronor, 975,000 kronor, 1,250,000 kronor, 700,000 kronor, 500,000 kronor och 700,000 kronor.

Generalpoststyrelsen har för budgetåret 1943/44 beräknat behovet av anslagsmedel till 1,600,000 kronor.

Departementschefen har framhållit, att medelsbehovet för innevarande budgetår uppskattats till 1,000,000 kronor, varav 700,000 kronor nya anslag och därutöver en reservation från föregående budgetår om 300,000 kronor. Av besparingsskäl hade inventarieanskaffningen under senare år hållits tillbaka. Det vore emellertid icke möjligt att utan olägenheter längre undanskjuta anskaffningen av för postverkets rationella drift erforderliga inventarier. Flyttningen av postverkets industriella verksamhet till Ulvsunda nödvändiggjorde maskinanskaffningar till ett belopp av 330,000 kronor. Ytterligare medelsbehov förorsakades av den utökade fältpostorganisation, som förutsattes i 1942 års försvarsbeslut. Med iakttagande av den allra största sparsamhet och försiktighet vid inventarieanskaffningar kunde anslaget dock begränsas till 1,400,000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 1,400,000 kronor.

2:o) **Nytt bangårdspostkontor i Stockholm.** Departementschefen har (punkt 2, sid. 4 och 5) lämnat en redogörelse angående frågan om uppförande av nytt bangårdspostkontor i Stockholm.

För budgetåret 1941/42 anvisades till uppförande av ifrågavarande postkontor 1,250,000 kronor och för budgetåret 1942/43 1,500,000 kronor. Totalkostnaden för byggnadsföretaget uppskattades ursprungligen till 4,400,000 kronor, varav 674,000 kronor skulle bestridas av förnyelsefondsmedel. På grund av läget på arbetsmarknaden har byggnadsföretaget ännu icke kunnat påbörjas.

Sedan byggnadsstyrelsen med ledning av priserna sommaren 1942 beräknat byggnadskostnaderna till ett högre belopp — 5,250,000 kronor — har *generalpoststyrelsen* för budgetåret 1943/44 hemställt om ytterligare 592,000 kronor av kapitalökningsmedel.

Departementschefen har uttalat, att då inskränkningar i byggnadsprogrammet skulle äventyra postkontorets funktionsduglighet samt nybyggnaden ofrånkomligen borde uppföras inom en nära framtid, borde de ökade kostnaderna icke föranleda, att statsmakterna frånginge sitt redan fattade beslut om byggnadens utförande. Därest riksdagen icke uttalade annan mening, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vid lämplig tidpunkt medgiva byggnadsföretagets igångsättande. Frågan om ytterligare medelsanvisning syntes kunna anstå till nästa år.

Utskottet.

På sätt departementschefen anfört torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om tidpunkten för ifrågavarande byggnadsföretags igångsättning. Hänsyn lärers därvid få tagas — förutom till posttrafikens utveckling — till materialtillgång samt förhållandena i övrigt på byggnads- och arbetsmarknaderna.

Vad sålunda i ärendet förekommit har utskottet velat för riksdagen
omförmäla.

3:o) **Posthusbyggnad i Enköping.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 6—11) föreslagit riksdagen att till Posthusbyggnad i Enköping för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 370,000 kronor.

Generalpoststyrelsen har hemställt om anslag till inköp av tomt i Enköping samt uppförande därå av ett posthus. Preliminärt avtal om inköp av tomten för 20,000 kronor har träffats. Byggnadskostnaderna ha av *generalpoststyrelsen* beräknats till 359,000 kronor, vilka i och för sig icke föranlett någon erinran från byggnadsstyrelsen. *Byggnadsstyrelsen* har emellertid funnit tjänsterummen för postmästare och redogörare kunna minskas något och har därjämte ifrågasatt slopande av en i byggnadsförslaget ingående, till en bostadslägenhet hörande loggia. *Generalpoststyrelsen* har gentemot byggnadsstyrelsens uttalande framhållit, att tjänsterummen varit väl avpassade i förslaget samt att loggian underlättade uthyrning av bostadslägenheten till ett förmånligt pris.

Civila byggnadsutredningen har föreslagit förenklingar och utrymmesbegränsningar i byggnadsförslaget, innebärande en volymminskning med 500 kubikmeter till omkring 3,600 kubikmeter och en kostnadsbegränsning till 320,000 kronor.

En av ledamöterna i byggnadsutredningen, *byggnadschefen E. Lindh*, har ansett, att vissa av de för postkontoret avsedda utrymmena alltför starkt beskurits i utredningens förslag. Reservanten har jämväl framhållit, att betydande kostnader krävs för tillbyggnad av motsvarande utrymmen inom vissa andra posthus, exempelvis i Sandviken, Skövde och Umeå, kort tid efter byggnadernas färdigställande.

Departementschefen har i anledning av de anmärkningar, som framförts mot generalpoststyrelsens byggnadsförslag, funnit detsamma böra omarbetas i vissa delar samt förordat, att det finge ankomma på Kungl. Maj:t att efter verkställd omarbetning fastställa definitiv plan för byggnadsföretaget. Innan dylik överarbetning skett, vore det vanskligt att företaga en hållbar kostnadsberäkning. Om ock en viss begränsning i de av generalpoststyrelsen beräknade kostnaderna vore möjlig, syntes dock försiktigheten bjuda att icke alltför starkt beskära det äskade beloppet.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot att den allmänna planen för ifrågavarande posthusbyggnad i kostnadsbesparande syfte underkastas en förnyad prövning i samband med byggnadsritningars utarbetande. Uppenbarligen böra emellertid därvid också beaktas de ganska kostsamma tillbyggnadsåtgärder, som från början för knappt tilltagna utrymmen kunna framdeles föranleda.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Posthusbyggnad i Enköping* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 370,000 kronor.

4:o) **Posthusbyggnad i Kalmar.** Under erinran, att förevarande förslag (punkt 4, sid. 11 och 12) avser dels fortsatt disposition av ett till 755,000 kronor icke använt reservationsanslag, dels ock bemyndigande att utbyta en av staten inköpt tomt, som staden Kalmar önskat återförvärva, mot annan lämplig tomtmark, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att återstående del av det för budgetåret 1939/40 till posthusbyggnad i Kalmar anvisade reservationsanslaget måtte få disponeras under budgetåret 1943/44;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna överenskommelse, som kan komma att träffas, om överlåtelse från postverket till Kalmar stad av den för posthusbyggnad i staden avsedda tomten mot det att till postverket överlåtes annan för dylikt ändamål lämplig tomtmark.

5:o) **Om- och tillbyggnad av posthuset i Umeå.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, sid. 13 och 14), som avser att möjliggöra disposition under nästa budgetår av en till 313,500 kronor uppgående reservation från budgetåret 1939/40, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att återstående del av det för budgetåret 1939/40 till om- och tillbyggnad av posthuset i Umeå anvisade reservationsanslaget måtte få disponeras under budgetåret 1943/44.

6:o) **Inköp för postverkets räkning av fastigheter.** Under erinran, att förevarande förslag (punkt 6, sid. 14 och 15) avser att göra medel tillgängliga för inköp för postverkets räkning av fastigheter, vilkas förvärvande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för postverkets räkning av fastigheter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 50,000 kronor.

Telegrafverket.

7:o) **Telefonstationsbyggnad i Kristianstad.** Under erinran, att förevarande förslag (punkt 7, sid. 16 och 17) avser beredande av medel för mötande av kostnadsökning med 75,000 kronor å ett företag, som ursprungligen kostnadsberäknats till 635,000 kronor och som föranlett medelsanvisning med sistnämnda belopp å riksstaten för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Kristianstad* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 75,000 kronor.

8:o) **Förrådsbyggnader i Umeå.** Förevarande förslag (punkt 8, sid. 17 och 18), som avser att bereda medel för uppförande av förrådsbyggnad och förrådsskjul i syfte att ernå en tillfredsställande lagerorganisation vid telegrafverkets sektionsförråd i Umeå, anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Förrådsbyggnader i Umeå* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 118,000 kronor.

9:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomtmark i Hässelby villastad.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 18 och 19), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för telegrafverkets räkning av tomtmark i Hässelby villastad* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 6,600 kronor.

10:o) Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Hässleholm. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, sid. 19 och 20) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Hässleholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 20,000 kronor.

11:o) Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Arlöv. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, sid. 20 och 21) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Arlöv* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 9,000 kronor.

12:o) Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Åkarp. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, sid. 21) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Åkarp* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 6,000 kronor.

13:o) Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kvarnby. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, sid. 22) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kvarnby* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 6,500 kronor.

14:o) Inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Gävle. Förevarande förslag (punkt 14, sid. 22 och 23), som avser anvisande av medel till inköp av fastighet i ett kvarter, vilket i övriga delar tidigare förvärvats för telegrafverkets räkning och vari telefonstationsbyggnaden i Gävle är belägen, anser sig utskottet kunna tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Gävle* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 381,000 kronor.

15:o) Inköp för telegrafverkets räkning av fastigheter. Förevarande förslag (punkt 15, sid. 23—26) avser dels bemyndigande för Kungl. Maj:t att — i likhet med vad redan gäller beträffande Kungl. Maj:ts rätt till markförvärv för statens vattenfallsverk — för telegrafverkets räkning företaga markförvärv, dels ock anvisande av ett formellt anslagsbelopp för att möjliggöra disposition under budgetåret 1943/44 av förefintlig reservation å tidigare anvisade anslag för fastighetsinköp.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inom ramen av för ändamålet tillgängliga medel utan riksdagens hörande meddela beslut i fråga om förvärv för telegrafverkets räkning av fastigheter i fall där köpeskillingen uppgår till högst 100,000 kronor;

b) till *Inköp för telegrafverkets räkning av fastigheter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

16:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, sid. 26—30) föreslagit riksdagen att till Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 28,000,000 kronor.

Anslaget till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har för de senaste fem budgetåren anvisats med följande belopp:

Budgetår	Kronor
1938/39	39,200,000
1939/40	32,200,000
1940/41	15,000,000
1941/42	26,000,000
1942/43	25,000,000

Dessutom ha — enligt vad departementschefen erinrat — å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisats 4,395,000 kronor, avsedda för en av militära skäl förestavad komplettering av det permanenta trådtelegrafnätet samt för visst rikskabelarbete. Den förhållandevis låga medelsanvisningen för budgetåret 1940/41 berodde därpå, att genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t ett belopp av 10,000,000 kronor av anslaget för budgetåret 1939/40 icke fick disponeras under budgetåret utan förutsattes skola få tagas i anspråk först under budgetåret 1940/41.

I sin skrivelse den 17 november 1942 har *telegrafstyrelsen* hemställt om 28,000,000 kronor för nästa budgetår till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Statens industrikommission har i utlåtande den 4 december 1942 erinrat, att telegrafverket tack vare tillgången till nedtagna luftledningars koppar vore självförsörjande i fråga om denna metall. Kommissionen har räknat med att erforderlig tennkvantitet skulle kunna ställas till förfogande. I fråga om bly och zink har kommissionen förutsatt, att telegrafverket fortlöpande inhämtade yttranden från kommissionen.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Vid avvägande av anslaget för innevarande budgetår till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende utgick man från att en av förhål-

landena framkallad sänkning av levnadsstandarden i förening med den höjning av inträdesavgifterna för telefonabonnemang, som beslutats den 30 december 1941, skulle medföra, att antalet nya telefonabonnemang för år 1942 icke nådde upp till 1941 års siffra — över 70,000 nya abonnenter — utan stannade vid ett tal, som låge något under 60,000.

Första halvåret 1942 visade också i genomsnitt någon nedgång i nytecknade abonnemang i förhållande till samma tid år 1941. Från och med juni månad 1942 inträdde emellertid en kraftig ökning, vilken till och med var större än under motsvarande tid föregående år. För att hämma stegringen genomfördes i början av augusti 1942 en ny, avsevärd höjning av inträdesavgifterna. Denna höjning har, enligt vad telegrafstyrelsen meddelat, hittills visat sig medföra önskad minskning av abonnenttillströmningen. Styrelsen beräknar antalet nya abonnenter för år 1942 till omkring 54,000.

Det torde vara mycket vanskligt att bedöma utvecklingen på ifrågavarande område för år 1943. Jag anser emellertid i likhet med telegrafstyrelsen fog för närvarande förefinnas för antagandet, att antalet nya abonnemang, bland annat på grund av den senaste avgiftshöjningen, kommer att bli mindre än under år 1942. Det synes mig som om telegrafstyrelsens beräkningar — 40,000 à 45,000 nya abonnenter för år 1943 — kunna läggas till grund för bedömande av anslagsbehovet.

För utvecklingen av telegrafverkets rörelse torde den stora trafikstegringen kräva relativt omfattande anläggningar även under nästkommande budgetår. På grund av de rådande förhållandena med materialknapphet och brist på arbetskraft måste dock förutsättas, att åtgärderna begränsas till vad som befinnes mest trängande. Telegrafstyrelsen synes vid sina beräkningar ha i tillbörlig grad iakttagit denna förutsättning; de av styrelsen i detta sammanhang förordade arbetena torde vara av sådan angelägenhetsgrad, att medel för desamma böra anvisas för nästa budgetår.

Av vad här anförts följer, att jag ansett mig icke böra framställa erinran mot telegrafstyrelsens anslagsäskande å 28,000,000 kronor. Huruvida det tillstyrkta arbetsprogrammet till fullo kan komma till utförande blir i sista hand beroende dels på arbetsmarknadsförhållandena, dels ock på försörjningslägets utveckling i vad avser vissa metaller. Jag förutsätter, att telegrafstyrelsen, i enlighet med vad industrikommissionen anført, inhämtar fortlöpande yttranden från kommissionen rörande materialförsörjningen, innan arbeten av här ifrågavarande slag igångsätts.

I anslutning till departementschefens uttalanden vill utskottet erinra om den inverkan, som försörjnings- och arbetsmarknadsförhållandena måste få även på telegrafverkets anläggningsarbeten. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 28,000,000 kronor.

Statens järnvägar.

17:0) **Utvidgning av spårsystemet i Krylbo.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, sid. 34) föreslagit riksdagen att till Utvidgning av spårsystemet i Krylbo för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 200,000 kronor.

I skrivelse den 2 september 1942 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om anslag för ifrågavarande ändamål. Spårsystemets otillräcklighet vid Krylbo station hade gjort sig gällande icke allenast under nu rådande exceptionella trafikförhållanden utan även tidigare, och anledning funnes att antaga, att den komme att kvarstå även sedan mera normala förhållanden åter inträtt.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utvidgning av spårsystemet i Krylbo* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 200,000 kronor.

18:o) **Utvidgning av spårsystemet i Vännäs.** Kungl. Maj:t har (punkt 18, sid. 34 och 35) föreslagit riksdagen att till *Utvidgning av spårsystemet i Vännäs* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 400,000 kronor.

I anslutning till en järnvägsstyrelsens hemställan i ämnet har *departementschefen* anfört följande.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att en utvidgning av spårsystemet i Vännäs är erforderlig för att stationen därstädes skall kunna fylla sina trafikuppgifter på ett tillfredsställande sätt och en bättre tågföring kunna åstadkommas. Jag tillstyrker, att den föreslagna spårutvidgningen kommer till stånd. Kostnaderna hava beräknats till 525,000 kronor, därav 125,000 kronor enligt järnvägsstyrelsen avse sådana arbeten, för vilka kostnaderna böra bestridas av förnyelsefondsmedel. Häremot har jag icke funnit anledning till erinran.

Utskottet.

Av utredningen framgår, att spåren å Vännäs station ej ha tillräcklig fri längd för de nuvarande godstågen. Denna olägenhet har gjort sig synnerligen starkt gällande även vid militärtransporterna.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utvidgning av spårsystemet i Vännäs* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 400,000 kronor.

19:o) **Gångbroar och gångtunnlar.** Kungl. Maj:t har (punkt 19, sid. 35—37) föreslagit riksdagen att till *Gångbroar och gångtunnlar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 200,000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål ha under budgetåren 1937/38—1939/40 anvisats tillhoppa 450,000 kronor, varav vid utgången av budgetåret 1941/42 kvarstod en reservation av 200,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har i skrivelse den 17 oktober 1942 hemställt, att reservationen måtte få disponeras jämväl under budgetåret 1942/43. Enär reservationen vid nämnda tidpunkt redan reglerats såsom besparing inom riksgäldsfonden, hade, enligt vad *departementschefen* anfört, järnvägsstyrelsens fram-

ställning icke kunnat bifallas av Kungl. Maj:t. I stället har departementschefen förordat, att för budgetåret 1943/44 till ifrågavarande ändamål anvisas 200,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Gångbroar och gångtunnlar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 200,000 kronor.

20:o) Fortsatt anläggning av dubbelspår. Kungl. Maj:t har (punkt 20, sid. 38—41) föreslagit riksdagen att till Fortsatt anläggning av dubbelspår för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 5,000,000 kronor.

Till dubbelspårsarbeten vid statens järnvägar ha hittills medel anvisats enligt följande sammanställning:

Budgetår	Kronor
1937/38	1,300,000
1938/39	1,500,000
1939/40	2,500,000
1940/41	7,250,000
1941/42	4,500,000
1942/43	10,000,000

Summa kronor 27,050,000.

Såsom departementschefen erinrat och såsom närmare framgår av 1937 års statsverksproposition anvisades anslaget för budgetåret 1937/38 för att bereda arbetstillfällen åt vissa av de arbetare, som i och med slutförande av arbetet med Inlandsbanan hotades av arbetslöshet. Nämnda anslag liksom anslagen för det följande budgetåret avsåg förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm. Från och med budgetåret 1939/40 har anslagets karaktär av arbetslöshetsanslag såtillvida ändrats, att de arbetspolitiska synpunkterna icke varit helt avgörande vid bedömandet av frågan om anvisande av nya medel för dessa arbeten. Såsom framgår av 1939 års statsverksproposition framlade nämligen järnvägsstyrelsen hösten 1938 en på längre sikt lagd plan för bedrivande av dubbelspårsbyggnader å statens järnvägars huvudlinjer. Denna plan omfattade dels fortsatt dubbelspårsbyggnad å linjen Järna—Katrineholm jämte vissa andra arbeten, dels ock påbörjande av arbeten för ett successivt utbyggande av linjerna Stockholm—Göteborg och Malmö—Norrköping—Katrineholm till genomgående dubbelspår. De för utbyggnad avsedda sträckorna omfattade sammanlagt 570 kilometer. Dubbelspårsbyggnaderna skulle utföras under en tidrymd av omkring 20 år samt beräknades vid tiden för planens framläggande draga en approximativt uppskattad kostnad av 125 miljoner kronor. Den genomsnittliga investeringen per år skulle sålunda bliva 6 å 7 miljoner kronor. Anslags-

beloppen förutsattes emellertid — enligt vad departementschefen jämväl erinrat — skola variera med konjunkturen på så sätt, att arbetena till väsentlig del skulle utföras under tider med arbetslöshet.

Det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget till ifrågavarande ändamål, 10,000,000 kronor, har beräknats icke komma att helt förbrukas under budgetåret, enär med hänsyn till läget å arbetsmarknaden arbetsstyrkan vid dubbelspårsanläggningarna enligt från byggnadsberedningen under augusti 1942 utfärdade direktiv reducerats till 600 man mot tidigare 1,300 man.

Järnvägsstyrelsen, som ansett dubbelspårsbyggnaderna vara av jämförelsevis hög angelägenhetsgrad även under rådande förhållanden, har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 10,000,000 kronor, varav, med hänsyn till en av järnvägsstyrelsen beräknad reservation å 3,000,000 kronor, 7,000,000 kronor borde anvisas å riksstaten för budgetåret 1943/44.

Departementschefen har framhållit, att bristen på arbetskraft nödvändiggjort en väsentlig begränsning av här ifrågavarande arbete till 450 man från och med ingången av 1943. Varje sträcka å de huvudlinjer, som gjordes dubbelspåriga, medförde ökade möjligheter att smidigt avveckla trafiken samt befrämjade en god tågföring och ett effektivt utnyttjande av lok- och vagnparken. Dessa trafiktekniska fördelar vore för närvarande så vägande, att det vore önskvärt att utöka arbetsstyrkan, vilket dock måste bli beroende av utvecklingen på arbetsmarknaden. Medel syntes böra stå till förfogande i en omfattning som motsvarade ungefär en arbetskrafttilldelning av omkring 600 man. I detta sammanhang har departementschefen hänvisat till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående principerna för bestämningen av anslag till anläggningsarbeten. Det anslagsbelopp, som för ändamålet borde anvisas å riksstaten för budgetåret 1943/44 har av departementschefen beräknats till 5 miljoner kronor. I detta avseende har departementschefen vidare anfört följande.

Nästlidna december månad öppnades för dubbelspårstrafik bandelarna Sköldinge—Katrineholm (15 km) och Ballingslöv—Hässleholm (8 km). I januari 1943 kan linjen Flen—Sköldinge (9 km) tagas i bruk. Till tidtabellskiftet på försommaren 1943 beräknas sträckan Laxå—Gårdsjö (23 km) bli färdigställd. Enligt vad jag under hand inhämtat kan beräknas, att vid förut angivna arbetsstyrka av omkring 600 man följande bansträckor under nästa budgetår kunna öppnas för dubbelspårstrafik, nämligen Flen—Skebo kvarn (7 km), Pålshoda—Hallsberg (14 km) och större delen av linjen Skövde—Falköping (30 km). Om dessa bansträckor bli färdigställda, skulle av den till 456 km uppgående linjen Stockholm—Göteborg 220 km vara försedda med dubbelspår. Linjen Katrineholm—Malmö, som omfattar 484 km, är efter färdigställandet av sträckan Ballingslöv—Hässleholm utrustad med dubbelspår å 259 km.

För bedrivande av arbetena i den takt, som jag i det föregående förutsatt, erfordras enligt vad järnvägsstyrelsen upplyst ett anslag för nästa budgetår av mellan 7 och 8 miljoner kronor. Järnvägsstyrelsen har i sin förevarande framställning beräknat, att av det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 10 miljoner kronor omkring 3 miljoner kronor skulle återstå odisponerade vid ingången av nästa budgetår. På grund av att dubbelspårsanlägg-

ningarna vid Sköldinge å sträckan Flen—Katrineholm under nästlidna höst varit utsatta för ett större ras, har emellertid arbetsstyrkan under någon tid fått utökas med påföljd, att reservationen torde komma att bli något mindre än 3 miljoner kronor. Det för nästa budgetår erforderliga anslagsbeloppet torde med hänsynstagande härtill böra beräknas till avrundat 5 miljoner kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förenämnda förslag om fortsatt anslag till dubbelspårsbyggen. Utskottet anser sig emellertid härvid böra erinra om att sådan minskning av arbetsstyrkan som senast verkställdes icke bör företagas utan att de avskedade arbetarna omedelbart kunna placeras i annat arbete. Önskvärt är nämligen, att ifrågavarande arbeten med dubbelspårsanläggningar i möjligaste mån bedrivs sammanhängande. Även omsorgen om den anställda arbetspersonalen gör det angeläget, att onödigt hastiga och starka omkastningar i arbetenas omfattning undvikas.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Fortsatt anläggning av dubbelspår* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 5,000,000 kronor.

21:o) **Rälsutbyten m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 21, sid. 41—43) föreslagit riksdagen att till Rälsutbyten m. m. för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 3,000,000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål ha för budgetåret 1942/43 anvisats 3,700,000 kronor å riksstaten samt år 1942 6,300,000 kronor av förnyelsefondsmedel, eller tillhoppa 10,000,000 kronor.

I enlighet med framställning av järnvägsstyrelsen har *departementschefen* förordat att å riksstaten för budgetåret 1943/44 uppfördes ett anslag av 3,000,000 kronor till förevarande ändamål, varvid förutsattes ett tillskott av förnyelsefondsmedel för år 1943 av 7,000,000 kronor. Departementschefen har anfört, att det vid rådande knapphet på järn vore önskvärt att begränsa arbetena med rälsutbyten men att den inträdda prisstegringen, det ökade behovet av rälsutbyten till följd av den starka förslitningen under nuvarande högtrafik samt slutligen statsbanenätets utvidgning genom förvärv av enskilda järnvägar nödvändiggjorde, att avsevärda belopp stode till förfogande för ifrågavarande ändamål. Med hänsyn härtill ansåge sig departementschefen icke kunna förorda anvisande av lägre belopp än vad järnvägsstyrelsen äskat.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Rälsutbyten m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 3,000,000 kronor.

22:o) **Diverse åtgärder för spårförstärkning.** Med tillstyrkande av förevarande förslag (punkt 22, sid. 43 och 44), vars genomförande skulle inne-

bära samma medelsanvisning som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Diverse åtgärder för spår förstärkning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 500,000 kronor.

23:o) **Skenfria vägkorsningar m. m.** Förevarande förslag (punkt 23, sid. 44), som närmast är föranlett av att tidigare anvisade medel på grund av gällande bestämmelser om tiden för dispositionsrätt till reservationsanslag icke längre stå till förfogande oaktat de ansetts alltjämt behövlige, anser sig utskottet bära tillstyrka.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Skenfria vägkorsningar m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 200,000 kronor.

24:o) **Utvidgning av fraktgodsmagasinet vid Uppsala centralstation.** Förevarande förslag (punkt 24, sid. 44), vars genomförande järnvägsstyrelsen ansett ofrånkomligt för ernående av en tillfredsställande betjäning av trafikanterna, anser sig utskottet bära tillstyrka.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Utvidgning av fraktgodsmagasinet vid Uppsala centralstation* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 100,000 kronor.

25:o) **Utvidgning av fraktgodsmagasinet vid Malmö centralstation.** Förevarande förslag (punkt 25, sid. 44 och 45), som enligt vad departementschefen framhållit vore motiverat för att undanröja de olägenheter som nuvarande utrymmesbrist i fraktgodsmagasinet orsakade såväl statens järnvägar som allmänheten, anser sig utskottet kunna tillstyrka.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Utvidgning av fraktgodsmagasinet vid Malmö centralstation* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 150,000 kronor.

26:o) **Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 26, sid. 45—47) föreslagit riksdagen att till Växel- och signalsäkerhetsanläggningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 3,200,000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål ha anvisats för vardera av budgetåren 1937/38 och 1938/39 1,000,000 kronor, för budgetåret 1939/40 500,000 kronor och för budgetåret 1942/43 2,000,000 kronor. Å förnyelsefondsstat för år 1942 ha därjämte anvisats ytterligare 2,000,000 kronor.

I sin skrivelse hösten 1941 om anslag för innevarande budgetår framlade järnvägsstyrelsen ett förslag till arbetsprogram för växel- och signalsäkerhetsanläggningar. Enligt detta program skulle växel- och signalsäkerhetsanläggningar utföras på ett flertal större stationer, som saknade sådana, och automatisk linjeblockering anordnas å vissa starkt trafikerade linjesträckor för att möjliggöra en tätare tågföljd å dessa, varjämte ombyggnad skulle ske av vissa större säkerhetsanläggningar, som vore i behov av modernisering.

Kostnaden för programmets genomförande beräknades av järnvägsstyrelsen till 9,450,000 kronor och avsågs skola bestridas dels med anslag å riksstatens kapitalbudget, dels med förnyelsefondsmedel. Enligt uppgjort tidschema skulle programmet slutföras under budgetåret 1945/46 och utgifterna sålunda fördelas på 4 år med ett anslagsbehov av omkring 2,500,000 kronor per år.

Kungl. Maj:ts nu framlagda anslagsäskande är grundat på en framställning från järnvägsstyrelsen om att 3,000,000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande för arbeten i enlighet med omförmälda program. Av detta belopp borde 2,000,000 kronor anvisas å riksstaten och återstoden utgå av förnyelsefondsmedel. Därutöver erfordrades ytterligare 1,200,000 kronor, beroende på, att tidigare anvisade, till sistnämnda belopp uppgående medel på grund av gällande bestämmelser om tiden för dispositionsrätt till reservationsanslag icke längre stode till förfogande, oaktat de ansetts allttjämt behövliga.

Under erinran om den betydelse som ifrågavarande anläggningar ha för trafiksäkerheten får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 3,200,000 kronor.

27:o) Telefonanläggningar och kabelarbeten. Kungl. Maj:t har (punkt 27, sid. 47—49) föreslagit riksdagen att till Telefonanläggningar och kabelarbeten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 1,500,000 kronor.

För fortsatt utbyggnad och modernisering av statens järnvägars telefontät har riksdagen under en följd av år anvisat medel. För budgetåren 1939/40—1942/43 har anslaget anvisats med respektive 300,000 kronor, 220,000 kronor, 700,000 kronor och 1,500,000 kronor.

Därjämte har riksdagen å tilläggsstat I för budgetåret 1941/42 under rubriken Telefonanläggningar m. m. anvisat ett reservationsanslag av 300,000 kronor för utförande av särskilda skyddsrum för vissa telefonväxlar och förstärkaranläggningar. Kostnaden för dessa skyddsrum skulle enligt uppgjord plan belöpa sig till 1,200,000 kronor. Återstoden av de erforderliga medlen ha inräknats i nyssnämnda för budgetåret 1942/43 anvisade anslag av 1,500,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår äskat ett anslag av 1,500,000 kronor till förevarande ändamål, varav 260,000 kronor till arbeten inom det nya VI distriktet — omfattande bland annat de förstatligade Kalmar- och Växjöbanorna — 200,000 kronor till utrustningar för bärvågstelefonti, innebärande minskad kopparförbrukning till följd av bättre möjligheter att utnyttja befintliga kopparledningar, 200,000 kronor till nya automatiska telefonväxlar, 200,000 kronor för införande av selektorsystem för ban- och krafttelefon vid ett flertal linjer, 100,000 kronor för komplettering av telefonsystemet i samband med avsedd utökning av vissa signalsäkerhetsanläggningar, 370,000 kronor för högtalaranläggningar vid stationer samt 170,000 kronor för vissa mindre och fortlöpande telefon- och kabelarbeten.

Departementschefen har, under framhållande att de föreslagna åtgärderna betingades av järnvägsdriftens utveckling och vore av betydande värde för trafikens skötsel och ledning, icke velat motsätta sig järnvägsstyrelsens anslagsäskande i förevarande hänseende.

Utskottet.

Utskottet, som ansluter sig till vad departementschefen sålunda uttalat, hemställer,

att riksdagen må till *Telefonanläggningar och kabelarbeten* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 1,500,000 kronor.

28:o) **Elektriska belysningsanläggningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28, sid. 49), som avser beviljande av medel för utförande av elektriska belysningsanläggningar såväl å bangårdar och i allmänna tjänstelokaler som i personalbostäder, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Elektriska belysningsanläggningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 100,000 kronor.

29:o) **Anläggningar för elektrisk tågdrift.** Under erinran att förevarande förslag (punkt 29, sid. 49—51) avser anvisande av *dels* 1,800,000 kronor till en av den fortgående starka trafikökningen betingad förstärkning och komplettering av omformaranläggningar, *dels* 900,000 kronor till tekniska förbättringar i syfte att effektivisera den elektriska driftformen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anläggningar för elektrisk tågdrift* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 2,700,000 kronor.

30:o) **Utbyggnad av lokstationen vid Malmö centralstation.** Förevarande förslag (punkt 30, sid. 51 och 52) — som avser sådan utvidgning av elektrolokstallet i Malmö, att stallet kan bereda utrymme och reparationsmöjlighe-

ter åt den till följd av den fortgående elektrifieringen utökade elektrolokpar-
ken — anser sig utskottet böra tillstyrka.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Utbyggnad av lokstationen vid Malmö centralstation* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 800,000 kronor.

31:o) Utbyggnad av driftverkstaden vid Bollnäs lokstation. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, sid. 53) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbyggnad av driftverkstaden vid Bollnäs lokstation* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 150,000 kronor.

32:o) Tillbyggnad av lokstallet i Storlien. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32, sid. 53 och 54) hemställer utskottet,

att riksdagen må för *Tillbyggnad av lokstallet i Storlien* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 70,000 kronor.

33:o) Marketenteribyggning i Hagalund. Kungl. Maj:t har (punkt 33, sid. 54) föreslagit riksdagen att till Marketenteribyggning i Hagalund för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 165,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har framhållit att vid Hagalunds övre, där en personalstyrka av cirka 1,000 man vore stationerad, rådde brist på lämpliga matserveringar och att därför från personalhåll hemställts om uppförande på statens järnvägars bekostnad av serveringslokal med kök och viss utrustning. Styrelsen har funnit synnerligen motiverat att här, i likhet med vad ganska allmänt skett vid privatindustrier och även å en del platser vid statens järnvägar, åstadkommas ordnade matförhållanden för personalen.

Departementschefen som biträtt järnvägsstyrelsens förslag har anfört följande.

Med hänsyn till det stora antalet anställningshavare vid statens järnvägar, som har sitt arbete förlagt till Hagalund, kunna skäl anföras till stöd för att den nuvarande bristen på för personalen lämpliga matserveringar i Hagalund bör genom åtgärder från statens järnvägars sida undanröjas. Under erinran om att samtliga anslag till anläggningsarbeten komma att disponeras först efter en ytterligare angelägenhetsprövning med hänsyn till möjligheten att ställa arbetskraft till förfogande vill jag icke motsätta mig järnvägsstyrelsens förslag, att medel beräknas för en särskild marketenteribyggning i Hagalund. Det härför beräknade kostnadsbeloppet, 165,000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran.

Utskottet vill med hänsyn till vad departementschefen anfört icke motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Marketenteribyggnad i Hagalund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 165,000 kronor.

34:o) Elektrifiering av banorna Hälsingborg—Hässleholm, Hälsingborg—Eslöv, Sundsvall—Ånge och Gävle—Ockelbo. Under erinran att förevarande förslag (punkt 34, sid. 54 och 55) avser anvisning av medel till slutförande av ifrågavarande elektrifieringsarbeten, vilka numera beräknas draga en totalkostnad av 34,500,000 kronor mot tidigare 34,000,000 kronor och vartill 29,000,000 kronor redan anvisats, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Elektrifiering av banorna Hälsingborg—Hässleholm, Hälsingborg—Eslöv, Sundsvall—Ånge och Gävle—Ockelbo* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 5,500,000 kronor.

35:o) Utvidgning av vissa bangårdar m. m. Förstärkning av vissa banlinjer. Lastkajer. Skyddsrum. Skydd för inmatningsstationer. Mobiliseringsförråd. Förevarande förslag (punkt 35, sid. 55—57), som avser anvisande av sammanlagt 3,760,000 kronor till olika ändamål ingående i försvarsberedskapen vid statens järnvägar, anser sig utskottet — efter att ha tagit del av till ärendet hörande hemliga handlingar — böra tillstyrka.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa följande investeringsanslag, nämligen:

till <i>Utvidgning av vissa bangårdar m. m.</i>	1,000,000	kronor;
till <i>Förstärkning av vissa banlinjer</i>	1,000,000	» ;
till <i>Lastkajer</i>	60,000	» ;
till <i>Skyddsrum</i>	100,000	» ;
till <i>Skydd för inmatningsstationer</i>	1,400,000	» ;
till <i>Mobiliseringsförråd</i>	200,000	» .

36:o) Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten. Under erinran att det under förevarande punkt (punkt 36, sid. 57 och 58) äskade anslaget är avsett för utförande av den mängd av mindre arbeten och anordningar av skilda slag, som för trafikens avveckling alltid påfordras vid ett så stort företag som statens järnvägar eller som eljest äro motiverade och önskvärda ur driftsekonomisk synpunkt, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 1,500,000 kronor.

37:o) **Elektriska lokomotiv.** Förevarande förslag (punkt 37, sid. 58—60), som avser att — med hänsyn tagen till en genom prisstegringen uppkommen merkostnad av 600,000 kronor — möjliggöra likvidering av lokbeställningar i enlighet med av statsmakterna tidigare utan erinran lämnade anskaffningsplaner, anser sig utskottet böra tillstyrka.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Elektriska lokomotiv* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 9,800,000 kronor.

38:o) **Person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 38, sid. 60—63) föreslagit riksdagen att till Person- och resgodsvagnar för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 4,000,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har beräknat medelsbehovet för budgetåret 1943/44 till ifrågavarande ändamål till samma belopp som styrelsen äskade för ändamålet hösten 1941 eller 12,000,000 kronor, varav 5,000,000 kronor borde anvisas å riksstaten för budgetåret 1943/44 och återstoden utgå av förnyelsefondsmedel. För det av järnvägsstyrelsen äskade beloppet av 12,000,000 kronor, som jämfört med det belopp, vilket ställts till förfogande för budgetåret 1942/43 respektive — beträffande förnyelsefondsmedel — år 1942, innebär en ökning av 4,500,000 kronor, skulle 87 vagnar kunna anskaffas.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Den av järnvägsstyrelsen lämnade redogörelsen för persontrafikens utveckling ger vid handen, att den sedan flera år pågående ökningen av denna trafik alltjämt fortsätter. Skulle man vid bedömandet av anslagsbehovet för nya person- och resgodsvagnar taga hänsyn endast till den nu aktuella trafiksituationen, måste onekligen goda skäl anses föreligga för en vagnanskaffning i den omfattning järnvägsstyrelsen föreslagit. Enligt min mening böra emellertid vid bedömandet av nu föreliggande fråga även andra synpunkter beaktas. De skäl, som jag nästlidet år anförde till stöd för min hemställan om en nedsättning av det av järnvägsstyrelsen äskade beloppet, torde alltjämt i betydande mån äga giltighet. Jag vill särskilt understryka, att de olägenheter för allmänheten, som en något minskad vagnanskaffning kan komma att medföra, enligt min uppfattning under nu rådande förhållanden med stora krav på såväl kapitalmarknaden som den industriella produktionsapparaten icke böra tillmätas alltför stor betydelse. För en viss begränsning av anskaffningsprogrammet talar vidare den inverkan, som tillkomsten från och med den 1 juli 1942 av trafikskatten kan väntas få på trafikens omfattning.

I anslutning till det anförda anser jag mig böra förorda, att järnvägsstyrelsens anskaffningsprogram i någon mån begränsas. Med hänsyn till den betydelse, som en ökning i tillgången på person- och resgodsvagnar skulle få för möjligheten att avveckla trafiken och begränsa tågförseeningarna, vill jag dock stanna vid att föreslå en nedsättning i det av styrelsen begärda beloppet av kapitalökningsmedel med 1,000,000 kronor till 4,000,000 kronor. Av förnyelsefondsmedel torde för år 1943 i enlighet med styrelsens förslag böra anvisas 7,000,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som biträder vad departementschefen sålunda anfört, hemställer,

att riksdagen må till *Person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 4,000,000 kronor.

39:o) **Godsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 39, sid. 63—66) föreslagit riksdagen att till Godsvagnar för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 4,650,000 kronor.

I skrivelse den 2 september 1942 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om 4,650,000 kronor till inköp av godsvagnar. Styrelsen har därvid till en början framhållit godstrafikens oavbrutna och hastiga stegring under senare åren. Oaktat trafiken under år 1941 varit mer än dubbelt så stor som under 1938, hade 1942 års siffror så långt de förelegat vid tiden för järnvägsstyrelsens framställning om anslag för budgetåret 1943/44 visat fortsatt stegring. Enär godsvagnsparken vore utnyttjad till det yttersta, syntes det av hänsyn till såväl krigsberedskapen som folkförsörjningen angeläget att ingenting underlåtes för att trygga vagnhållningen. En tämligen stor utrantering hade även måst ske under åren 1941 och 1942. Den av styrelsen nu planerade nyanskaffningen av normalspåriga vagnar, vilken omfattade cirka 800 vagnar, utgjorde till stor del endast ersättning för utranterade vagnar. Denna nyanskaffning beräknades kosta 11,200,000 kronor. Därutöver erfordrades 150,000 kronor för nyanskaffning av s. k. överföringsvagnar för transport av normalspåriga vagnar på smalspårsnätet. Den sålunda uppkommande totalkostnaden, 11,350,000 kronor, borde till 6,700,000 kronor bestridas av förnyelsefundsmedel och till återstoden finansieras medelst anslag å riksstaten.

Departementschefen har biträtt järnvägsstyrelsens förslag under framhållande att en ytterligare anskaffning av godsvagnar vore — oberoende av de farhågor som kunde hysas för att godsvagnsparken skulle komma att vara överdimensionerad när normala trafikförhållanden åter inträdde — nödvändig för en tillfredsställande lösning av de för försvaret och folkförsörjningen viktiga transportproblemen.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Godsvagnar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 4,650,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

40:o) **Kraftstation vid Torpshammar.** Kungl. Maj:t har (punkt 40, sid. 70—72) föreslagit riksdagen att till Kraftstation vid Torpshammar för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 2,000,000 kronor.

Anläggningen skulle, enligt vad *vattenfallsstyrelsen* i skrivelse den 24 september 1942 framhållit, enligt tidigare beräkningar draga en totalkostnad av 25,000,000 kronor. Härtill finge nu läggas ett belopp av omkring 700,000 kronor för erforderliga förstärkningar av de i avloppstunneln påträffade krosszonerna. Vidare hade man, trots att utgifterna för stationen och särskilt för tunnelsprängningen väsentligt minskats genom omsorgsfulla arbetsstudier och därmed sammanhängande rationalisering av arbetsmetoderna, att räkna med en viss ökning av den angivna anläggningskostnaden på grund av den fortlöpande allmänna prisstegringen. Denna ökning uppskattade styrelsen vid rådande prisläge till 500,000 kronor. Anläggningen kunde sålunda beräknas draga en sammanlagd kostnad av 26,200,000 kronor.

Då hittills för anläggningen anvisats medel till ett sammanlagt belopp av 22,700,000 kronor, skulle, anför styrelsen slutligen, behöva anvisas ytterligare 3,500,000 kronor. Av detta belopp erfordrades på grund av forceringen 1,500,000 kronor redan under budgetåret 1942/43, medan återstoden 2,000,000 kronor borde anvisas för budgetåret 1943/44.

Ifrågavarande vid Gimåns tillopp till Ljungan (i närheten av Ånge) belägna kraftstation har tidigare varit avsedd att tagas i bruk på sensommaren 1943. Genom forcering av arbetena skulle det nu bli möjligt att få den driftfärdig redan på försommaren innevarande år. Utskottet, som tidigare i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i utlåtande nr 18 tillstyrkt, att ett av forceringen betingat anslagsbelopp om 1,500,000 kronor anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår, tillstyrker jämväl förslaget om anvisande av ytterligare 2,000,000 kronor på riksstaten för nästa budgetår.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Kraftstation vid Torpshammar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 2,000,000 kronor.

41:o) **Kraftstation i Midskogsforsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 41, sid. 72 och 73) föreslagit riksdagen att till Kraftstation i Midskogsforsen för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 17,000,000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

På grund av den inträdda allmänna fördyringen beräknas kostnaderna för den nya kraftstationen i Midskogsforsen numera komma att uppgå till 4,500,000 kronor mera än som tidigare förutsatts eller till sammanlagt 37,000,000 kronor. Tidigare ha 18,000,000 kronor anvisats. För fortsättande av arbetena under nästa budgetår vill jag i likhet med *vattenfallsstyrelsen* föreslå, att ett belopp av 17,000,000 kronor anvisas.

Vid Midskogsforsens vid Indalsälven i närheten av Östersund pågående kraftverksbyggnad beräknas det första aggregatet kunna tagas i bruk i juni

Utskottet.

och det andra i oktober 1944. Utskottet, som tillstyrker fortsatt anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Kraftstation i Midskogsforsen* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 17,000,000 kronor.

42:o) Kraftstation vid Leringsforsen. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, sid. 73 och 74), vilket avser fortsatt anslag för slutförande av arbetena å en mindre med Torpshammaranläggningen sammanhängande kraftstation, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kraftstation vid Leringsforsen* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 800,000 kronor.

43:o) Reglering av Holmsjön och Leringen i Ljungans vattensystem. Kungl. Maj:t har (punkt 43, sid. 74—76) föreslagit riksdagen att till Reglering av Holmsjön och Leringen i Ljungans vattensystem för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 1,025,000 kronor.

I skrivelse den 24 september 1942 har *vattenfallsstyrelsen* anmält att kostnaderna för ifrågavarande med Torpshammaranläggningen sammanhörande vattenreglering ökats med 2,025,000 kronor till 6,500,000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Den merkostnad, som nu beräknas för här ifrågavarande regleringsföretag, är högst betydande. Då det emellertid är angeläget, att företaget utan avbrott bringas till fullbordan, och några möjligheter icke torde föreligga att nu nedbringa kostnaderna, vill jag biträda vattenfallsstyrelsens framställning om anvisande av ytterligare 2,025,000 kronor till regleringsföretaget. Av beloppet torde 1,000,000 kronor böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Förslag härom anmäler jag i annat sammanhang denna dag. Återstoden, 1,025,000 kronor, bör upptagas å riksstaten för budgetåret 1943/44.

Utskottet.

Utskottet, som i utlåtande nr 18 tillstyrkt anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår, får — under hänvisning till vad departementschefen anfört — jämväl tillstyrka förslaget om medels beredande på riksstaten för nästa budgetår. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Reglering av Holmsjön och Leringen i Ljungans vattensystem* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 1,025,000 kronor.

44:o) Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44, sid. 76—78) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 450,000 kronor.

45:o) **Dygns- och veckoreglering i Gimån.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45, sid. 78 och 79), vilket förslag avser en med Torps-hammaranläggningen sammanhörande vattenreglering, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dygns- och veckoreglering i Gimån* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 200,000 kronor.

46:o) **Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46, sid. 79), vilket förslag avser fortsättningsanslag till påbyggnad av ifrågavarande regleringsdamm vid Lule älv, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 600,000 kronor.

47:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 47, sid. 80—87) föreslagit riksdagen att till Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 22,000,000 kronor.

Till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk har riksdagen anvisat för budgetåren 1938/39—1942/43 respektive 9,000,000, 10,700,000, 12,500,000, 10,000,000 och 18,000,000 kronor.

I skrivelse den 30 september 1942 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anvisande för samma ändamål av dels 3,000,000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och dels 22,200,000 kronor för nästa budgetår.

Statens industrikommission har den 28 oktober 1942 avgivit infortrat utlåtande.

Med tillstyrkan att jämväl ett anslag av 3,000,000 kronor anvisas på tilläggsstat har *departementschefen* anfört bland annat följande.

Vissa belopp av de av vattenfallsstyrelsen till ifrågavarande ändamål äskade medlen för nästa budgetår hänföra sig till fullföljandet av åtgärder, till vilka statsmakterna redan tidigare givit sin anslutning. Behovet av nya distributionsanläggningar betingas delvis av den fortgående järnvägs elektrifieringen, men framför allt kräver den ökade kraftkonsumtionen, för vars mötande stora kraftverksanläggningar pågå, omfattande kompletteringar av distributionsnätet.

Med hänsyn till vikten av att utan tidsutdräkt säkerställa möjligheterna till distribution av de genom kraftverksanläggningarna uppkommande energi-

tillskotten anser jag ofrånkomligt att för nästkommande budgetår räkna med ett anläggningsprogram av i huvudsak den omfattning, som angivits i vattenfallsstyrelsens framställning.

I anledning av vad statens industrikommission anfört om svårigheten att ställa tenn till förfogande har jag av vattenfallsstyrelsen under hand inhämtat, att styrelsen har möjlighet att i erforderlig utsträckning nedbringa åtgången av denna råvara.

Med hänsyn till nu anförda förhållanden har jag, även om vattenfallsstyrelsens förslag innebär en betydande anslagsökning, funnit mig icke kunna motsätta mig bifall till förslaget. En avrundning av det begärda beloppet till 22,000,000 kronor torde dock kunna åga rum.

Utskottet.

Med återopande av vad departementschefen anfört och under erinran, att utskottet i utlåtande nr 18 gjort hemställan om ett anslag å 3,000,000 kronor för ändamålet å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 22,000,000 kronor.

48:o) Inköp av vattenfall och fastigheter. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48, sid. 87 och 88) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp av vattenfall och fastigheter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 500,000 kronor.

Stockholm den 19 februari 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förstående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson i Malmö, Grånebo, Torsten Ström, Lindström, Bernhard Nilsson, Bäckström, Andrén, Heiding, Bäcklund, Karl Andersson* och *Gustaf Karlsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Persson* i Falla, *Isacsson, Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Malmö, *Staxång, Pettersson* i Dahl och *Barnekow*.